

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 13. prosinca 2023.
(OR. en)

Međuinstitucijski predmet:
2023/0285(NLE)

15135/1/23
REV 1

RECH 489
EDUC 418
COMPET 1082
IND 590
MI 944
EMPL 526

ZAKONODAVNI AKTI I DRUGI INSTRUMENTI

Predmet: PREPORUKA VIJEĆA o europskom okviru za privlačenje i zadržavanje
istraživačkih, inovacijskih i poduzetničkih talenata u Europi

PREPORUKA VIJEĆA

od ...

o europskom okviru za privlačenje i zadržavanje istraživačkih, inovacijskih i poduzetničkih talenata u Europi

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 182. stavak 5. i članak 292. prvu i drugu rečenicu,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

budući da:

- (1) Preporuka Komisije 2005/251/EZ¹ imala je važnu ulogu u podupiranju istraživača i istraživačkih karijera u Uniji. Europska povelja za istraživače i Kodeks ponašanja pri zapošljavanju istraživača („Povelja i Kodeks za istraživače”) postali su referentne točke za istraživače i poslodavce ili ulagače u istraživanja te se njima doprinosi jačanju europskog istraživačkog prostora (EIP) i podupire razvoj privlačnijeg, otvorenijeg i održivijeg tržišta rada Unije za istraživače. Europski postupak kojim se potvrđuje predanost i napredak ustanove prema provedbi načela Povelje i Kodeksa za istraživače pod nazivom Strategija ljudskih resursa za istraživače (HRS4R) na snazi je od 2008.

¹ Preporuka Komisije 2005/251/EZ od 11. ožujka 2005. o Europskoj povelji za istraživače i Kodeksu ponašanja pri zapošljavanju istraživača (SL L 75, 22.3.2005., str. 67.).

- (2) U komunikaciji Komisije naslovljenoj „Program vještina za Europu za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost”, donesenoj 1. srpnja 2020.¹, naglašava se da istraživači imaju vodeću ulogu u području znanosti i inovacija te da su im potrebni posebni skupovi vještina kako bi mogli ostvariti uspješne karijere u okviru akademske zajednice i izvan nje. Njome se predviđa definicija taksonomije vještina za istraživače, kako bi se, među ostalim, omogućilo statističko praćenje cirkulacije mozgova, razvoj europskog okvira kompetencija za istraživače te potpora istraživačima da steknu vještine potrebne za međusektorsku mobilnost. Prvim vodećim djelovanjem Programa vještina, Paktom Unije za vještine, podupiru se usavršavanje i prekvalifikacija suradnjom industrije, pružatelja obrazovanja i osposobljavanja, socijalnih partnera i javnih tijela u okviru velikih partnerstava za vještine.

¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Program vještina za Europu za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost”, COM(2020) 274 final.

- (3) U komunikaciji Komisije naslovljenoj „Novi EIP za istraživanje i inovacije”, koja je donesena 30. rujna 2020.¹, potvrđuje se da su uvjeti za razvoj karijere kojima se nastoje privući i zadržati najbolji istraživači u Uniji nužni u globalnoj utrci za talentima te da se tijekom posljednjih godina nije na odgovarajući način odgovorilo na pitanje nesigurnih radnih mjesta, posebno za istraživače na početku karijere. U njoj se ističu i česte neusklađenosti između vještina istraživača i potreba društva i gospodarstva te važnost osposobljavanja i poticanja istraživača na karijeru izvan akademske zajednice, uključujući industriju. U toj komunikaciji navodi se da je za jačanje istraživačkih karijera u Europi potreban paket mjera usmjerenih na priznavanje vještina istraživača, razvoj okvira kompetencija za istraživače, poboljšanu mobilnost i mehanizme razmjene između akademske zajednice i industrije, ciljane mogućnosti osposobljavanja i središnji portal na kojem svi istraživači iz privatnog i javnog sektora mogu pristupiti širokom nizu potpornih usluga. U toj komunikaciji predviđa se i poboljšanje sustava za procjenu istraživanja kako bi se na propisan i ispravan način prepoznala raznolikost karijera i aktivnosti koje bolje odgovaraju potrebama društva.
- (4) U zaključcima Vijeća o novom europskom istraživačkom prostoru od 1. prosinca 2020. ističe se da su stvaranje privlačnih i sigurnih radnih uvjeta te povećanje privlačnosti istraživačkih karijera, uzimajući u obzir otvorenu znanost, rodnu ravnopravnost, digitalne vještine, procjenu istraživanja, diversifikaciju istraživačkih karijera i višestruke karijere, ključni elementi novog EIP-a, koji doprinose privlačenju i zadržavanju izvrsnih istraživača.

¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Novi EIP za istraživanje i inovacije”, COM(2020) 628 final.

- (5) Vijeće je u zaključcima naslovljenima „Produbljivanje europskog istraživačkog prostora: osiguravanje privlačnih i održivih istraživačkih karijera i radnih uvjeta za istraživače te ostvarivanje cirkulacije mozгова” od 28. svibnja 2021. potvrdilo da su istraživači u središtu Unijina sustava istraživanja i inovacija te da je potrebno koordiniranije djelovanje na razini Unije kako bi se prevladali postojeći izazovi s kojima se suočavaju istraživači s obzirom na ostvarenje interoperabilnih i održivih istraživačkih karijera, i to omogućavanjem diversificiranih i višestrukih karijera, te kako bi se potaknuo uravnoteženi protok talenata, a Unija postala privlačno odredište za istraživače. U tim zaključcima predložena je provedba analize mogućeg razvoja Povelje i Kodeksa za istraživače u jedinstveni i sveobuhvatni okvir, koji bi obuhvatio sve probleme povezane s istraživačkim karijerama koji nadilaze vrijednosti i načela te koji bi bio usmjeren na sva područja zapošljavanja povezana s istraživanjem, a od Komisije je zatraženo da 2022. podnese prijedlog. Kao elementi koje treba uključiti u taj prijedlog predložena su pitanja kao što su zapošljavanje, poticaji za istraživače na početku karijere, diversifikacija i napredovanje u karijeri, interoperabilnost sa svim sektorima društva, uključujući industriju, procjenjivanje istraživača, rodna ravnopravnost, ravnoteža između poslovnog i privatnog života te poboljšano vođenje i usluge platforme EURAXESS i drugih instrumenata kao što je Europass.

- (6) Preporuka Vijeća (EU) 2021/2122 o Paktu za istraživanje i inovacije u Europi¹ uključuje istraživačke karijere i mobilnost istraživača te procjenu istraživanja, istraživača i institucija kao važna područja djelovanja u kontekstu prioritetnih područja za zajedničko djelovanje Unije i država članica radi potpore EIP-u te se njome utvrđuje zajednički skup načela i vrijednosti za potporu istraživanju i inovacijama u Uniji. U njoj se također naglašava potreba za posvećivanjem veće pozornosti karijerama istraživača u ranoj i srednjoj fazi, uključujući posebne prepreke s kojima se suočavaju žene u tim fazama.

¹ Preporuka Vijeća (EU) 2021/2122 od 26. studenoga 2021. o Paktu za istraživanje i inovacije u Europi (SL L 431, 2.12.2021., str. 1.).

- (7) Program politike EIP-a priložen zaključcima Vijeća o budućem upravljanju europskim istraživačkim prostorom od 26. studenoga 2021. uključuje namjenska djelovanja kojima je svrha „napredovati ka reformi sustava ocjenjivanja za istraživanja, istraživače i institucije kako bi se poboljšala njihova kvaliteta, uspješnost i učinak” te „promicati privlačne i održive karijere u području istraživanja, uravnoteženi protok talenata i međunarodnu, transdisciplinarnu i međusektorsku mobilnost u cijelom EIP-u”. Posljednje spomenutim djelovanjem predviđaju se razvoj okvira Unije za istraživačke karijere i nadogradnja postojećih instrumenata i inicijativa te stvaranje novih. To uključuje osnivanje opservatorija za istraživačke karijere, razvoj Povelje i Kodeksa za istraživače, uspostavu platforme EIP-a za talente kao jedinstvenog internetskog sučelja za usluge, mrežu i portale EURAXESS-a, uključujući HRS4R i RESAVER, pokretanje inicijative ERA4You za promicanje protoka talenata među sektorima i u cijeloj Uniji, razmjenu primjera dobre prakse u pogledu sustavâ istraživanja i inovacija, kao potporu uravnoteženoj cirkulaciji mozгова i uvođenje novog okvira za istraživačke karijere sa savezima europskih sveučilišta.
- (8) U komunikaciji Komisije naslovljenoj „Europska strategija za sveučilišta”, koja je donesena 18. siječnja 2022.¹, predviđa se razvoj okvira za istraživačke karijere, u sinergiji s europskim okvirom za privlačne i održive karijere u visokom obrazovanju, koji treba biti predložen do 2023.

¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o europskoj strategiji za sveučilišta, COM(2022) 16 final.

- (9) U komunikaciji Komisije naslovljenoj „Novi europski program za inovacije”, koja je donesena 5. srpnja 2022.¹, potvrđuje se da inovacije ovise o uspješnom privlačenju, poticanju i zadržavanju talentiranih pojedinaca i o raznolikom skupu vještina te se naglašava važnost međusektorske mobilnosti.
- (10) U Preporuci Vijeća (EU) 2022/2415 o vodećim načelima za vrednovanje znanja² naglašava se važnost ulaganja u razvoj poduzetničke kulture, praksi, vještina i kapaciteta za istraživače i druge aktere u području istraživanja i inovacija, uključujući posrednike, čiji je kontinuirani profesionalni razvoj ključan kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri povećala transformacija rezultata istraživanja i inovacija u rješenja od kojih društvo ima koristi. Provedba te preporuke poduprijet će se Kodeksom prakse za suradnju industrije i akademske zajednice.
- (11) U zaključcima Vijeća o inicijativi Europska sveučilišta – Povezivanje visokog obrazovanja, istraživanja, inovacija i društva: otvaranje puta prema novoj dimenziji europskog visokog obrazovanja³ države članice i Komisija pozivaju se na promicanje sinergije između dimenzije visokog obrazovanja europskog prostora obrazovanja (EPO), EIP-a i Europskog prostora visokog obrazovanja (EPVO).

¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Novi europski program za inovacije”, COM(2022) 332 final.

² Preporuka Vijeća (EU) 2022/2415 od 2. prosinca 2022. o vodećim načelima za vrednovanje znanja (SL L 317, 9.12.2022., str. 141.).

³ Zaključci Vijeća o inicijativi Europska sveučilišta – Povezivanje visokog obrazovanja, istraživanja, inovacija i društva: otvaranje puta prema novoj dimenziji europskog visokog obrazovanja (SL C 221, 10.6.2021., str. 14.).

- (12) Istraživači su temeljni resurs društva. Provode istraživanja, potiču inovacije, doprinose rješenjima za društvene izazove te oblikovateljima politika pružaju dokaze za informirane postupke donošenja odluka. Istraživači su visokokvalificirani talenti koji imaju velik potencijal za bolje zadovoljavanje potražnje na tržištu rada. Ključno je poboljšati opće radne uvjete i okruženje istraživača, među ostalim ponudom privlačnih plaća.
- (13) Povećanje privlačnosti i stabilnosti istraživačkih karijera u cijeloj Uniji ključan je element EIP-a. Stoga postoji jasna potreba da se istraživačke karijere učine privlačnijima i uključivijima za studente i osobe s diplomom i da se uspostave okvirni uvjeti za zadržavanje talentiranih istraživača u Uniji te da ona postane privlačno i konkurentno odredište za međunarodne istraživače.

- (14) U okviru djelovanja Marie Skłodowska-Curie (MSCA) kao dijela okvirnih programa za istraživanja i inovacije već više od 25 godina podupiru se istraživači iz cijelog svijeta u svim fazama karijere, pri čemu je potpora usmjerena na osposobljavanje, vještine i razvoj karijere. Taj je program je imao i strukturni učinak na organizacije (visoka učilišta, istraživačke organizacije, poduzeća itd.) širenjem primjera dobre prakse i povećanjem njihove međunarodne privlačnosti i vidljivosti, posebno razvojem izvrsnih doktorskih programa. Djelovanjima MSCA doprinosi se međusektorskoj, interdisciplinarnoj i geografskoj mobilnosti, razvijaju se vještine istraživača, odgovara se na probleme rodne neravnoteže, zadržavaju talentirani istraživači te privlače novi talenti u Europu. Primjerom najbolje prakse osobito se može smatrati program industrijskih doktorskih studija MSCA-e, u kojima se istraživačko iskustvo, smještaj i nadzor dokorskog kandidata ravnomjerno dijele između akademske i neakademske ustanove, uz odredbe za osiguravanje akademskih standarda. Posrijedi je važan primjer interakcije i suradnje među akterima ekosustava, poticanja transverzalnih vještina i međusektorske mobilnosti te podupiranja potreba industrije za visokokvalificiranim talentima i razumijevanja industrijskih izazova među istraživačima, u cilju povećanja mogućnosti zapošljavanja unutar ekosustava.

- (15) Podaci Eurostata pokazuju trend rasta u pogledu broja istraživača zaposlenih u ekvivalentu punog radnog vremena u Uniji. U državama članicama 2021. radila su dva milijuna istraživača, što je 627 000 više nego 2011. Većina istraživača radi u poslovnom sektoru (56 %) i sektoru visokog obrazovanja (32 %), iza kojih slijedi javni sektor (11 %). Važno je održati taj trend rasta odgovarajućim ulaganjima, infrastrukturom i politikama na nacionalnoj razini i razini Unije kojima se podupiru privlačne istraživačke karijere, među ostalim u pogledu raznolikosti, uključivosti i rodne ravnopravnosti, te kojima se promiče kultura u kojoj se cijene istraživačke karijere u svim sektorima društva.
- (16) Postoji potreba za jasnom i zajedničkom definicijom i tumačenjem pojma „istraživač” na razini Unije, primjerice široko prihvaćena definicija iz priručnika Frascati. Istraživače bi trebalo tumačiti kao stručnjake koji provode istraživačke i inovacijske aktivnosti u svim sektorima, uključujući akademsku zajednicu (visoka učilišta, istraživačke organizacije, istraživačke infrastrukture), poslovni sektor (uključujući industriju, *start-up* poduzeća, *spin-off* poduzeća ili mala i srednja poduzeća), tijela javne uprave (uključujući vladu, tijela za oblikovanje politika, javne laboratorije i zdravstveni sustav) i neprofitni sektor. Istraživači mogu biti dodatno uključeni u različite vrste aktivnosti u bilo kojem sektoru gospodarstva ili društva. Potrebno je uložiti napore kako bi se postiglo potpuno priznavanje karijera istraživača te kako bi se poboljšala usporedivost među državama članicama i sektorima.

- (17) Provođenje istraživanja i inovacija na visokoj razini zahtijeva potporu drugih stručnjaka. Među njima, karijere u upravljanju istraživanjima i karijere istraživačkih tehničara zaslužuju odgovarajuće priznanje, među ostalim daljnjom analizom i usklađivanjem na razini Unije. Kapacitete za upravljanje istraživanjima trebalo bi ojačati definiranjem potrebnih vještina i kompetencija, razvojem relevantnog osposobljavanja, poticanjem usporedivosti te omogućivanjem onima koji ih posjeduju da djelotvorno upravljaju istraživanjem i inovacijama i podupiru ih.
- (18) Europska klasifikacija vještina, kompetencija, kvalifikacija i zanimanja (ESCO) ažurirana je 2022. kako bi se uključile unaprijeđene taksonomije vještina i zanimanja za istraživače te utvrdila zanimanja relevantna za istraživače u svim sektorima tržišta rada, kao i transverzalne vještine koje su potrebne istraživačima. Uvođenjem klasifikacije ESCO u EUROPASS i u Europsku mrežu službi za zapošljavanje (EURES) olakšava se primjena te unaprijeđene taksonomije na tržištu rada. Komisija treba surađivati s Međunarodnom organizacijom rada kako bi se osiguralo uključivanje posebne kategorije „istraživača” u buduće revizije Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja (ISCO), na kojoj se zasniva klasifikacija ESCO.

- (19) Kako je navedeno u članku 13. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, Deklaraciji iz Bonna o slobodi znanstvenog istraživanja od 20. listopada 2020., Priopćenju iz Rima o Europskom prostoru visokog obrazovanja od 19. studenoga 2020. i Preporuci Vijeća (EU) 2021/2122, akademska sloboda i sloboda znanstvenog istraživanja moraju se zaštititi kao ključni preduvjeti kako bi istraživači mogli unaprijediti istraživanja i inovacije.
- U siječnju 2022. objavljen je Radni dokument službi Komisije o suzbijanju vanjskog uplitanja u području istraživanja i inovacija, u kojem se navode primjeri najbolje prakse za podupiranje visokih učilišta i istraživačkih ustanova u zaštiti njihovih temeljnih vrijednosti, uključujući akademsku slobodu, integritet i institucionalnu autonomiju, kao i u zaštiti njihova osoblja, studenata, rezultata istraživanja i imovine.

- (20) Postoji potreba za učinkovitim rješavanjem pitanja trajnih rodni nejednakosti, uključujući rodno uvjetovane razlike u plaćama, rodne predrasude u procjeni i priznavanju, pitanja povezana s ravnotežom između poslovnog i privatnog života te rodno uvjetovano nasilje, kao i pitanja povezanih s mogućom intersekcijom roda s drugim uvjetima ranjivosti ili marginalizacije kao što su etnička pripadnost, invaliditet i seksualna orijentacija u istraživačkim karijerama s obzirom na to da sve navedeno utječe na sudjelovanje i napredovanje u karijeri. U tom pogledu mogu biti važni instrumenti za institucionalne promjene, kao što su uključivi planovi za rodnu ravnopravnost, uzimajući u obzir Strategiju za rodnu ravnopravnost 2020. – 2025.¹ Izvješće SHE FIGURES 2021. pokazalo je da su žene i dalje nedovoljno zastupljene među istraživačima te čine samo 33 % ukupnog broja istraživača u Uniji. Navedeno je izvješće, osim toga, pokazalo da je u sektoru visokog obrazovanja zaposlen veći postotak istraživačica u usporedbi s njihovim muškim kolegama, dok je zastupljenost žena u javnom i poslovnom sektoru niža. U cijeloj Uniji u nepunom radnom vremenu i s nesigurnim ugovorima u visokom obrazovanju radi veći udio istraživačica nego istraživača (11 % u slučaju žena i 7 % u slučaju muškaraca) te žene zauzimaju samo 26 % vodećih radnih mjesta na sveučilištima (mjesto redovnog profesora ili jednakovrijedno istraživačko mjesto). Stoga je potrebno uložiti posebne napore kako bi se otklonile rodne nejednakosti u istraživačkim karijerama i riješio problem podzastupljenosti žena u područjima znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike u okviru istraživanja i inovacija, kao i u sektoru visokog obrazovanja, kao što je istaknuto u europskoj strategiji za sveučilišta.

¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020. – 2025.“, COM(2020) 152 final.

- (21) Kako bi se podržao potpuni osobni razvoj i stručno usavršavanje istraživača u Uniji, a osobito istraživača na početku karijere, ključno je prevladati aktualne izazove koji negativno utječu na cjelokupni sustav istraživanja i inovacija u Uniji te na unutarnje tržište za istraživanje. Ti izazovi uključuju aspekte zapošljavanja i radnih uvjeta, kao što su različiti statusi doktorskih kandidata kao studenata ili zaposlenika u državama članicama, čest nedostatak otvorenog i transparentnog zapošljavanja koje se temelji na zaslugama, nesigurnost povezana s kratkoročnim ugovorima na temelju projekata, nezadovoljavajući pristup jednakim mogućnostima, nedostatak mogućnosti za međusektorsku mobilnost tijekom doktorske izobrazbe i postdokorskog rada, nedostatak mjera za osiguravanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života, mjera skrbi za obitelj i mjera dobrobiti za tjelesno i mentalno zdravlje te manjkavosti alata za socijalnu zaštitu, uključujući poteškoće s prenosivošću prava među sektorima i državama članicama.

- (22) Namjenskim poticajima za zapošljavanje istraživača na početku karijere, kao što su financijski poticaji i socijalna zaštita, uključujući mogućnosti stalnih ugovora ili ugovora na neodređeno vrijeme u skladu s Direktivom Vijeća 1999/70/EZ od 28. lipnja 1999.¹, povećala bi se zapošljivost tih istraživača i doprinijelo bi se razvoju njihove karijere. U tom bi se pogledu uz financiranje na temelju projekata moglo promicati šire iskorištavanje osnovnog financiranja ili financiranja tijekom životnog ciklusa istraživanja. Osnovno financiranje visokim učilištima ili istraživačkim organizacijama omogućuje projekciju zajamčene financijske potpore u zamjenu za ostvarivanje određenih rezultata i standarda kvalitete, dok je značajka financiranja tijekom životnog ciklusa početni natječaj za financiranje koji se obnavlja u slučaju pozitivne ocjene nakon postupka praćenja. Time se istraživačkim organizacijama omogućuje da razviju dugoročnije istraživačke strategije i preuzmu održive obveze prema zaposlenicima, pri čemu se koriste financiranjem na temelju projekata kako bi nastavile istraživati nove načine.

¹ Direktiva Vijeća 1999/70/EZ od 28. lipnja 1999. o Okvirnom sporazumu o radu na određeno vrijeme koji su sklopili ETUC, UNICE i CEEP (SL L 175, 10.7.1999., str. 43.).

- (23) Kako je navedeno u članku 22. Opće deklaracije o ljudskim pravima, svatko kao član društva ima pravo na socijalnu sigurnost i ovlašten je na ostvarenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava neophodnih za njegovo dostojanstvo i slobodan razvoj njegove osobnosti. U 15. načelu europskog stupa socijalnih prava navodi se da nakon umirovljenja radnici i samozaposleni imaju pravo na mirovinu koja odgovara njihovim doprinosima koji čine primjeren dohodak. Međutim, mobilni istraživači suočavaju se s poteškoćama u ostvarivanju odgovarajućih dopunskih mirovina zbog razdoblja potrebnih za stjecanja prava, visokih naknada za prijenos, ograničenog znanja o složenim financijskim proizvodima i administrativnog opterećenja u dobi za umirovljenje. Stoga bi trebalo uspostaviti zaštitne mjere za istraživače koje se temelje na Preporuci Vijeća od 8. studenoga 2019. o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti¹.
- (24) RESAVER, europski mirovinski fond koji podupire Komisija i koji se bavi strukovnim mirovinskim osiguranjem za istraživačke organizacije te će biti jedna od sastavnica predstojeće platforme EIP-a za talente, ima potencijal za rješavanje pitanja socijalne zaštite s kojima se suočavaju mobilni istraživači. Međutim, njegovo prihvaćanje otežavaju ograničena informiranost i znatne administrativne i pravne prepreke. Kako bi se zaštitila strukovna mirovinska prava mobilnih istraživača, trebalo bi pružiti informacije o tome kako bi potencijalna mobilnost mogla utjecati na mirovinska prava te razmotriti sudjelovanje istraživačkih organizacija u fondu RESAVER.

¹ Preporuka Vijeća od 8. studenoga 2019. o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti 2019/C 387/01 (SL C 387, 15.11.2019., str. 1.).

- (25) Međusektorska, interdisciplinarna i geografski uravnotežena mobilnost ključna je za povećanje učinkovitosti, održivosti i privlačnosti istraživačkih karijera u Uniji. Takvom mobilnošću cjelokupni sustav istraživanja i inovacija postaje konkurentniji te potiče bolju proizvodnju, protok i primjenu znanja, uz istodobno promicanje i poticanje nelinearnih i diversificiranih karijera. Te oblike mobilnosti, uključujući virtualnu mobilnost, trebalo bi promovirati, poticati i na odgovarajući način integrirati u stručno usavršavanje istraživača te bi trebalo poduzeti mjere za uklanjanje svih vrsta postojećih prepreka za mobilnost, uključujući ograničenu prenosivost bespovratnih sredstava i administrativno opterećenje, primjerice kad su posrijedi poslovna putovanja, priznavanje boravišnih dozvola mobilnih istraživača, izazovi u pogledu preseljenja, jezične prepreke ili prijenos mirovinskih prava.
- (26) Potrebno je promijeniti pristup kako bi se poticale interoperabilne i međusektorske istraživačke karijere, pri čemu bi se u okviru sustava procjene i nagrađivanja pridala jednaka vrijednost karijerama u svim sektorima, bez kažnjavanja geografske, interdisciplinarne i međusektorske mobilnosti, prekida u karijeri ili preseljenja zbog karijere, uključujući studijski ili roditeljski dopust, te bi istraživači bez razlike razmatrali karijere u akademskoj zajednici i izvan nje. Višestruke karijere, koje karakteriziraju geografska, sektorska i međuorganizacijska mobilnost, ili hibridne karijere, za koje je svojstvena istodobna kombinacija sektora, zaslužuju potpuno priznavanje i razmatranje jednakovrijedno onima linearnih karijera, te ih treba tumačiti kao karijere koje slijede pravocrtnu liniju napredovanja s jednog položaja na drugi, obično u istom području ili disciplini.

- (27) U nekim je slučajevima doktorska izobrazba i dalje usmjerena ponajprije na buduće karijere u akademskoj zajednici i ne obuhvaća u dovoljnoj mjeri širi raspon zanimanja u svim relevantnim sektorima ni važnost poticanja poduzetništva među istraživačima. Omogućivanje istraživačima da stječu transverzalne vještine u okviru formalnog i informalnog osposobljavanja, uz izražene istraživačke vještine, iznimno je važno za stvaranje boljih mogućnosti za razvoj karijere, međusektorsku mobilnost i inovacije te za povećanje privlačnosti istraživačkih karijera u Uniji.
- (28) Europski okvir kompetencija za istraživače (ResearchComp), koji je Komisija izradila uz savjetovanje s državama članicama i dionicima, imat će važnu ulogu u osiguravanju da istraživači steknu širok skup transverzalnih vještina te u smanjivanju razlika u vještinama između akademske zajednice i svih drugih relevantnih sektora. Osposobljavanje istraživača, uključujući doktorsku izobrazbu, moglo bi se razvijati u skladu s kompetencijama opisanima u tom okviru i na temelju razmjene primjera najbolje prakse kako bi se omogućilo cjeloživotno usavršavanje i prekvalifikacija istraživača. Pritom bi bili potrebni odgovarajući mehanizmi priznavanja i vrednovanja mogućnosti formalnog i informalnog osposobljavanja, uključujući osposobljavanje na radnom mjestu.

- (29) Kako bi se osiguralo da se osposobljavanje istraživača zasebno ili zajednički razvija na temelju stvarnih potreba za vještinama, mogli bi se promicati interakcija i suradnja akademske zajednice, industrije, poslovnog sektora, javne uprave, neprofitnog sektora i svih drugih relevantnih aktera ekosustava, među ostalim u vezi sa stažiranjem, pripravnštvom ili praćenjem rada. U tom bi se pogledu mogla uzeti u obzir načela za inovativnu doktorsku izobrazbu uključena u izvješće koje je donijela Upravljačka skupina EIP-a za ljudske potencijale i mobilnost 2011., kao i Preporuka Vijeća (EU) 2022/2415 od 2. prosinca 2022. o vodećim načelima za vrednovanje znanja¹, u kojima se ističe potreba za sustavom koji pogoduje poduzetničkim aktivnostima u korist istraživača.
- (30) Poticanje poduzetničkog načina razmišljanja i povezanih kompetencija među istraživačima, uključujući kompetencije za traženje ulagača i kapitala, ključno je za poboljšanje vrednovanja znanja i pretvaranje inovativnih ideja u nove usluge i proizvode s većim potencijalom za prihvaćanje na tržištu, održivi rast, inovacije i dobrobit za društvo. Za uspješan poduzetnički put potrebno je pravilno razumjeti intelektualnu imovinu kao što su publikacije, podaci, znanje i iskustvo te intelektualno vlasništvo te njome učinkovito upravljati kako je navedeno u Preporuci Vijeća (EU) 2022/2415 od 2. prosinca 2022. o vodećim načelima za vrednovanje znanja¹.

¹ Preporuka Vijeća (EU) 2022/2415 od 2. prosinca 2022. o vodećim načelima za vrednovanje znanja (SL L 317, 9.12.2022., str. 141.).

- (31) Za međusektorski protok talenata i poboljšanu interoperabilnost radnih mjesta u području istraživanja i inovacija među sektorima nužna je kombinacija različitih i komplementarnih mjera na nacionalnoj razini i razini Unije u skladu s načelima akademske slobode i institucionalne autonomije, a to uključuje reformu sustava. Pristup koji se temelji na politikama i koji uključuje uzajamno učenje na temelju uspješnih modela za međusektorske programe mobilnosti može doprinijeti jačanju uzajamno korisne suradnje između akademske zajednice i neakademske sektora te učvršćivanju inovacijskih ekosustava, može doprinijeti poboljšanju osposobljavanja i cjeloživotnog učenja za istraživače, inovatore i druge talente u području istraživanja i inovacija, uključujući usavršavanje radi izgradnje kapaciteta za potporu, te jačanju sustava zapošljavanja i može doprinijeti poticanju razvoja poduzetničkih vještina istraživača.
- (32) Istraživači nisu uvijek svjesni ključne uloge koju oblikovanje politika ima u području istraživanja i inovacija ni uloge znanosti u oblikovanju politika. Obje dimenzije mogu imati učinak na cjelokupne istraživačke karijere te na sustav istraživanja i inovacija. Važno je da doktorska izobrazba uključuje to razumijevanje i da se ono u njemu usvaja kako bi se osigurala veća uključenost istraživača u postupak oblikovanja politika i tijekom njihove karijere prepoznavale njihove aktivnosti u području znanstvenog doprinosa politici.

- (33) Istraživači, osobito oni na početku karijere, trebali bi biti upoznati s prilikama koje su dostupne u svim sektorima i mogućnošću iskorištavanja tih prilika za proširenje njihova spektra osobnog razvoja i stručnog usavršavanja. Usluge savjetovanja i potpore u karijeri, prilagođene potrebama istraživača, imaju važnu ulogu jer potiču međusektorsku, interdisciplinarnu, geografsku i virtualnu mobilnost te mogućnost razvoja poduzetničkih aktivnosti. Trebalo bi promicati međuinstitucijsku mobilnost, posebno među različitim profilima visokih učilišta i istraživačkih organizacija te različitim i fleksibilnim akademskim karijerama, među ostalim uklanjanjem prepreka povezanih s kompetencijama razvijenima u prethodnoj ustanovi i onima koje se zahtijevaju u novoj.
- (34) Procjena istraživanja trebala bi omogućiti ocjenjivanje rezultata istraživača i istraživanja kako bi se postigla najveća kvaliteta i učinak. Kako je istaknuto u pozivu na procjenu istraživanja objavljenom u Parizu 2022., u izvješću o utvrđivanju opsega naslovljenom „Ususret reformi sustava za procjenu istraživanja”, koje je Komisija objavila 2021. i koje se temelji na opsežnom savjetovanju s dionicima, u zaključcima Vijeća o vrednovanju istraživanja i provedbi otvorene znanosti od 10. lipnja 2022. i u dogovoru o reformi procjene istraživanja objavljenom u srpnju 2022., za pravilnu evaluaciju rezultata potrebno je prepoznati sve raznolikije rezultate, aktivnosti i prakse istraživanja, uključujući suradnju i otvorenu razmjenu rezultata, te osigurati visoke standarde istraživačkog integriteta i društveni učinak istraživanja. Stoga bi pri procjenjivanju istraživača trebalo primijeniti uravnoteženiji pristup između kvantitativne i kvalitativne evaluacije istraživanja, pri čemu bi prednost trebalo dati kvalitativnoj procjeni uz istorazinsko ocjenjivanje i odgovornu primjenu kvantitativnih pokazatelja.

- (35) Kako bi se poboljšale karijere u akademskoj zajednici koje vode do najviših položaja, potreban je transparentan, strukturiran, uključiv i rodno ravnopravan sustav pristupanja i napredovanja u karijeri. U tu bi se svrhu na razini država članica i istraživačkih organizacija mogla razmotriti razrada sustava po uzoru na one za praćenje akademske karijere do trajnog zvanja (*tenure track*), pri čemu postoji mogućnost da ugovor na određeno vrijeme preraste u stalno radno mjesto podložno pozitivnoj evaluaciji.
- (36) Unatoč nastojanjima na razini Unije te na nacionalnoj i regionalnoj razini, odljev talenata iz slabije razvijenih regija u Uniji i dalje je prisutan, kao što je istaknuto u komunikaciji Komisije naslovljenoj „Iskorištavanje talenta u europskim regijama”¹, te su potrebne dodatne mjere kako bi se postigla uravnoteženija geografska mobilnost istraživača. Komisijine analize protoka talenata za razdoblje 2021. – 2022. ukazuju na pozitivan doprinos koji postojeća djelovanja na razini Unije imaju na poticanje uravnoteženijeg protoka talenata, ali tim se analizama isto tako utvrđuju trajni izazovi te načini za osiguravanje priljeva mozgova. Izvrsna istraživačka okruženja, uključujući istraživačke infrastrukture, privlačni radni uvjeti i razina naknade razmjerna stručnim kvalifikacijama i provedenim aktivnostima imaju vrlo važnu ulogu u tom kontekstu, ali često zahtijevaju reforme nacionalnih sustava istraživanja i inovacija. Trebalo bi slijediti pristup politike kojim se nastoji poduprijeti i potaknuti takve transformacije sustava, uključujući vježbe uzajamnog učenja na temelju uspješnih načina za omogućivanje uravnoteženijeg protoka talenata u državama članicama.

¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Iskorištavanje talenta u europskim regijama”, 17. siječnja 2023., COM(2023) 32 final.

- (37) Glavni je cilj EURAXESS-a, jedinstvene paneuropske inicijative koja pruža besplatne usluge informiranja i potpore istraživačima i njihovim obiteljima, podupiranje mobilnosti istraživača i razvoja njihove karijere, uz istodobno osiguravanje održivog dotoka talenata za istraživanje i inovacije te jačanje znanstvene suradnje Unije i svijeta. Kako bi se dodatno podržao taj cilj, EURAXESS bi mogao proširiti svoje aktivnosti pružanja informacija i potpore istraživačima te visokim učilištima i istraživačkim organizacijama, i to optimiziranom strukturom usluga i upravljanja, poboljšanim digitalnim i korisničkim iskustvom te interoperabilnošću s drugim inicijativama Unije kao što su Europass i EURES. Učinkovitosti i koherentnosti informacijskih portala i usluga EURAXESS-a doprinijele bi snažne koordinacijske (*bridgehead*) organizacije na nacionalnoj razini.

- (38) Kako bi ostao konkurentan na svjetskoj razini, Unija treba postati privlačnija talentima iz cijelog svijeta, no pritom treba izbjegavati da zemlje u razvoju pogodi odljev talenata. U komunikaciji Komisije naslovljenoj „Privlačenje vještina i talenata u EU”, donesenoj 27. travnja 2022.¹, naglašava se potreba da Unija poveća svoju privlačnost talentima na globalnoj razini, posebno promicanjem inovacija i poduzetništva u Uniji te istraživanjem daljnjih potencijalnih načina za zakonite migracije u Uniji u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju. Revizija Direktive (EU) 2021/1883 Europskog parlamenta i Vijeća² bila je važan korak u poboljšanju privlačnosti Unije jer je visokokvalificiranim migrantima omogućeno ostvarivanje većih prava, kao i to da imaju koristi od bržih i pojednostavnjenih postupaka. Direktivom (EU) 2016/801 Europskog parlamenta i Vijeća³ također se doprinosi tim ciljevima tako što se studentima i istraživačima olakšava dolazak u Uniju i povećava se njezina privlačnost, uz istodobno promicanje protoka znanja i vještina zahvaljujući većim pravima na mobilnost unutar Unije.

¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Privlačenje vještina i talenata u EU”, COM(2022) 657 final.

² Direktiva (EU) 2021/1883 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2021. o uvjetima za ulazak i boravak državljana trećih zemalja u svrhu zapošljavanja visokokvalificiranih radnika te stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2009/50/EZ (SL L 382, 28.10.2021., str. 1.).

³ Direktiva (EU) 2016/801 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o uvjetima ulaska i boravka državljana trećih zemalja u svrhu istraživanja, studija, osposobljavanja, volonterstva, razmjena učenika ili obrazovnih projekata, i obavljanja poslova au pair (SL L 132, 21.5.2016., str. 21.).

- (39) Povelja i Kodeks za istraživače revidiraju se kako bi se uzeli u obzir nova stvarnost i aktualni izazovi s kojima se suočavaju istraživači i ustanove, uključujući bolju integraciju rodne ravnoteže, rodne ravnopravnosti i uključivosti, što podrazumijeva mjere kojima se nastoje postići istraživačka okružja bez rodno uvjetovanog nasilja, te prakse otvorene znanosti. Nova Povelja za istraživače iz Priloga II. ovoj Preporuci pojednostavnjena je kako bi se olakšala njezina provedba i promicala njezina primjena izvan akademskog sektora. Sve organizacije koje zapošljavaju istraživače ili im pružaju financijska sredstva pozivaju se da podrže novu Povelju za istraživače. Smatra se da organizacije koje su podržale načela postojeće Povelje i Kodeksa za istraživače podupiru i novu Povelju za istraživače. To bi se posebno trebalo primjenjivati na institucije koje su započele ili dovršile postupak HRS4R, čiji je prvi korak potvrđivanje Povelje za istraživače.

- (40) Za praćenje provedbe mjera za jačanje istraživačkih karijera i reformi sustava potreban je opservatorij za istraživačke karijere u kojem se na jednom mjestu objedinjuju najbolji aktualni podaci Unije. Taj bi opservatorij trebao ispuniti potrebe za podacima država članica i istraživačkih organizacija relevantnih za prilagodbu i razvoj politika za istraživačke karijere. On bi trebao služiti i kao potpora istraživačima kako bi bolje razumjeli izazove i prilike te ujedno promicati privlačnost europskih istraživačkih organizacija najboljim talentima. Prema potrebi, mogle bi se razmotriti poveznice s Opservatorijem za europski sektor visokog obrazovanja koji se predlaže u okviru Europske strategije za sveučilišta. Podaci prikupljeni primjenom Uredbe (EU) 2019/1700 Europskog parlamenta i Vijeća¹ mogli bi se prilagoditi potrebama korisnika opservatorija za istraživačke karijere.

¹ Uredba (EU) 2019/1700 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. listopada 2019. o uspostavi zajedničkog okvira za europske statistike o osobama i kućanstvima koje se temelje na podacima o pojedincima prikupljenima na uzorcima, izmjeni uredaba (EZ) br. 808/2004, (EZ) br. 452/2008 i (EZ) br. 1338/2008 Europskog parlamenta i Vijeća, te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1177/2003 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe Vijeća (EZ) br. 577/98 (SL L 261I, 14.10.2019., str. 1.).

- (41) Kako bi se s pomoću europskog okvira privuklo istraživačke, inovacijske i poduzetničke talente u Uniju te kako bi ih se zadržalo u Uniji, potrebna je predanost država članica i svih uključenih dionika. Posebno bi se savezi visokih učilišta, kao što su oni uspostavljeni u okviru inicijative Europska sveučilišta i poduprti programom Erasmus+ i okvirnim programima za istraživanja i inovacije, te širi sektor visokog obrazovanja, istraživačke organizacije i svi relevantni dionici, mogli poticati na sudjelovanje na dobrovoljnoj osnovi i u skladu s pristupom „odozdo prema gore” kako bi se provedbom relevantnih aktivnosti doprinijelo širokoj provedbi okvira.
- (42) Te bi preporuke trebalo provesti uzimajući u obzir veliku raznolikost nacionalnih sustava i okolnosti u području istraživanja i inovacija te načelo institucionalne autonomije visokih učilišta i istraživačkih organizacija diljem Unije,

DONIJELO JE OVU PREPORUKU:

1. Za potrebe ove Preporuke:

„Istraživači” znači stručnjaci uključeni u osmišljavanje ili stvaranje novih znanstvenih spoznaja na temelju izvornih koncepata ili pretpostavki. Provode istraživanja te poboljšavaju ili razvijaju koncepte, teorije, modele, infrastrukture, tehnike, instrumente, softvere ili operativne metode. Istraživači mogu biti potpuno ili djelomično uključeni u različite vrste aktivnosti, kao što su temeljno ili primijenjeno istraživanje, eksperimentalni razvoj, rukovanje istraživačkom opremom u bilo kojem sektoru gospodarstva ili društva te širenje i vrednovanje rezultata istraživanja. Također mogu biti djelomično uključeni u, među ostalim, upravljanje projektima, poučavanje, mentorstvo, potporu donošenju politika utemeljenih na dokazima, prakse otvorene znanosti, aktivnosti prijenosa znanja i tehnologije te znanstvenu komunikaciju. Istraživači utvrđuju mogućnosti za nove istraživačke i razvojne aktivnosti te ih planiraju i upravljaju njima primjenom vještina visoke razine i znanja stečenog u okviru formalnog obrazovanja i osposobljavanja ili iz iskustva.

2. Istraživači mogu provoditi svoje aktivnosti koje su jednako relevantne u svim sektorima koji se bave istraživanjem i inovacijama, uključujući akademsku zajednicu, industriju, poslovni sektor, javnu upravu i neprofitni sektor, u kojima vještine, znanje i stavovi istraživača mogu biti korisni za europsko društvo, sustav istraživanja i inovacija te gospodarstvo.

3. Karijerama u upravljanju istraživanjem mogu pristupiti istraživači i drugi stručnjaci kako bi upravljali istraživačkim i inovacijskim aktivnostima te ih podupirali. Karijere u području upravljanja istraživanjima trebalo bi na odgovarajući način utvrditi i priznati na razini Unije utvrđivanjem relevantnih vještina i kompetencija kako bi se ojačali profesionalni kapaciteti voditelja istraživanja, omogućio razvoj odgovarajućeg osposobljavanja i potaknula usporedivost. Voditelji istraživanja mogu obavljati različite zadaće, na primjer:
- (a) pojednostavnjenje ili olakšavanje planiranja, razvoja, upravljanja, upravljanja podacima FAIR, administracije, praćenja, komunikacije i vrednovanja istraživanja i inovacija;
 - (b) osiguravanje usklađenosti s ciljevima politike, zahtjevima programa financiranja, financijskim pravilima i pravnim propisima;
 - (c) poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti projekata ili sustava u području istraživanja i inovacija;
 - (d) jačanje učinka istraživanja i inovacija na politiku i društvo;
 - (e) potpora osmišljavanju i provedbi politika, programa i projekata u području istraživanja i inovacija.

4. Istraživački tehničari stručnjaci su čije glavne zadaće zahtijevaju visoku razinu tehničkog znanja, osposobljavanja i iskustva u jednom ili više područja inženjerstva, fizikalnih i bioloških znanosti ili društvenih i humanističkih znanosti. Sudjeluju u obavljanju znanstvenih i tehničkih zadaća koje uključuju primjenu koncepata i operativnih metoda te uporabu istraživačke opreme, obično pod nadzorom istraživača. Istraživački tehničari imaju ključnu potpornu ulogu u provođenju istraživanja i inovacija na visokoj razini. Države članice trebale bi razmotriti mogućnost odgovarajućeg utvrđivanja i priznavanja karijera istraživačkih tehničara na nacionalnoj razini.
5. Svi bi istraživači, bez obzira na status i sektor zaposlenja, trebali biti obuhvaćeni sljedećim profilima:
- (a) R1 – Istraživač početnik: istraživači koji provode istraživanja pod nadzorom do stjecanja doktorata ili jednakovrijednog stupnja stručnosti i iskustva;
 - (b) R2 – Priznati istraživač: istraživači s doktorskim ili jednakovrijednim stupnjem stručnosti i iskustva koji još nisu dosegнули znatnu razinu neovisnosti u razvoju vlastitog istraživanja, privlačenju financijskih sredstava ili vođenju istraživačke skupine;

- (c) R3 – Afirmirani istraživač: istraživači s doktorskim ili jednakovrijednim stupnjem stručnosti i iskustva koji mogu neovisno razvijati vlastita istraživanja, privlačiti financijska sredstva i voditi istraživačku skupinu;
- (d) R4 – Vodeći istraživač: istraživači s doktorskim ili jednakovrijednim stupnjem stručnosti i iskustva koje njihovi kolege priznaju kao vodeće pojedince u njihovu području istraživanja.

6. Za potrebe ove Preporuke profili R1 i R2 trebali bi se smatrati istraživačima na početku karijere, a profili R3 i R4 višim istraživačima.

Državama članicama preporučuje se da potiču navođenje tih profila u svim objavama slobodnih radnih mjesta koje se izričito odnose na istraživače ili da prema potrebi pozovu visoka učilišta i istraživačke organizacije da to učine.

Profili se ne bi nužno trebali smatrati fazama progresivnog razvoja karijere.

Netaksativan popis primjera zanimanja za istraživače u različitim sektorima uz profile R1 – R4 utvrđen je u Prilogu I.

Priznavanje, interoperabilnost i usporedivost karijera istraživača

7. Državama članicama i Komisiji preporučuje se da promiču i podupiru potpuno priznavanje karijera istraživača te jednako poštovanje i nagrađivanje različitih karijera bez obzira na sektor zaposlenja ili djelatnosti te da poduzmu mjere potpore kojima bi se omogućila potpuna interoperabilnost i usporedivost istraživačkih karijera u državama članicama, sektorima i ustanovama.
8. Države članice mogle bi poticati i podupirati nelinearne, višestruke i hibridne karijere, a te bi karijere također trebalo smatrati jednakovrijednima kao linearne karijere s višestrukim profesionalnim ishodima.
9. Državama članicama preporučuje se da uvedu nove i ažurirane verzije europske klasifikacije vještina, kompetencija, kvalifikacija i zanimanja, posebno kad je riječ o zanimanjima i vještinama istraživača.
10. Državama članicama preporučuje se da potiču urede za ljudske resurse u svim sektorima da mapiraju strukture karijera istraživača koristeći se profilima iz točke 5. ove Preporuke.

Zapošljavanje i radni uvjeti

11. Državama članicama preporučuje se da promiču i podupiru otvoren i transparentan odabir i zapošljavanje kandidata na temelju zasluga, bez kažnjavanja prekida u karijeri ili nelinearnih, višestrukih i hibridnih karijera.
12. Državama članicama preporučuje se da potiču poštovanje kolektivnih ugovora i učinkovitog socijalnog dijaloga te da poduzmu djelovanja za potporu kako bi poslodavci i ulagači pružili privlačne, uključive i konkurentne istraživačke i radne uvjete, koji podrazumijevaju da se istraživači vrednuju, potiču i podupiru. Takva djelovanja za potporu mogla bi uključivati:
 - (a) osiguravanje razmjerne naknade, ravnoteže između poslovnog i privatnog života te fleksibilnih radnih uvjeta koji omogućuju povezivanje privatnog života, obitelji, skrbi, zdravlja, sigurnosti i sveukupne dobrobiti, ne dovodeći u pitanje karijere;
 - (b) osiguravanje rodne ravnopravnosti, rodne ravnoteže, jednakih mogućnosti i uključivosti za istraživače iz svih sredina, uključujući nedovoljno zastupljene i marginalizirane skupine, te promicanje među istraživačkim i financijskim organizacijama upotrebe, uvođenja i praćenja instrumenata za institucionalne promjene, kao što su uključivi planovi za rodnu ravnopravnost otvoreni za preklapanja između rodnih i drugih društvenih kategorija, u skladu s novim okvirom za europski istraživački prostor i europskom strategijom za sveučilišta;

- (c) zaštitu slobode znanstvenog istraživanja od svih mogućih ograničenja ili uplitanja, među ostalim stranih aktera;
- (d) namjensku potporu istraživačima na institucionalnoj razini povezanu s ispunjavanjem administrativnih dužnosti;
- (e) poduzimanje odlučnog djelovanja za suzbijanje nesigurnosti i podupiranje sigurnosti i stabilnosti radnih mjesta. To bi, na dobrovoljnoj osnovi, moglo potaknuti utvrđivanje maksimalnog praga za broj ugovora na određeno vrijeme po organizaciji u ukupnim ljudskim resursima istraživača. Kad god se obavljaju trajne, dugoročne ili vrlo repetitivne istraživačke zadaće, kao odgovarajući instrument preporučuju se stalni ugovori ili ugovori na neodređeno vrijeme. Istraživači s ugovorima na određeno vrijeme trebali bi imati koristi od posebnih mjera, kako je navedeno u točki 29. ove Preporuke, kojima se promiče razvoj i kontinuitet njihove karijere;
- (f) razmatranje upotrebe različitih modela financiranja, npr. osnovnog financiranja, financiranja tijekom životnog ciklusa istraživanja ili na temelju projekata, kako bi se istraživačkim organizacijama omogućilo da razviju dugoročnije istraživačke strategije i preuzmu stabilnije obveze prema zaposlenicima;

(g) osiguravanje pristupa odgovarajućoj socijalnoj zaštiti bez obzira na oblik zaposlenja, ne dovodeći u pitanje pravo država članica da definiraju temeljna načela svojih sustava socijalne sigurnosti. Takve mjere mogle bi se odnositi na sljedeće grane, u mjeri u kojoj su predviđene u državama članicama:

1. naknade za nezaposlene;
2. naknade za vrijeme bolovanja i zdravstveno osiguranje;
3. roditeljski, očinski i roditeljski dopust te povezane naknade;
4. naknade za invaliditet;
5. davanja za starost i davanja za nadživjele osobe;
6. naknade za nesreće na radu i profesionalne bolesti.

13. Državama članicama preporučuje se da istraživačima osiguraju pristup ažuriranim, sveobuhvatnim, jednostavnim i jasno razumljivim informacijama o njihovim pravima i obvezama u pogledu socijalne zaštite te da osiguraju da se prava, bez obzira na to jesu li stečena u okviru obveznih ili dobrovoljnih programa, čuvaju, akumuliraju i/ili prenose u svim vrstama zapošljavanja i samozapošljavanja te preko granica, u svim gospodarskim sektorima, tijekom cijelog radnog vijeka osobe ili tijekom određenog referentnog razdoblja i među različitim programima u okviru određene grane socijalne zaštite.

14. Državama članicama koje nastoje povećati uštedu u okviru dopunskih sustava definiranih doprinosa preporučuje se primjena rješenja koja pruža mirovinski fond RESAVER, koji jamči da neće biti razdoblja potrebnih za stjecanje prava i naknade za prijenos imovine.
15. Državama članicama preporučuje se da potiču posebne mjere za potporu istraživačima na početku karijere, tj. profilima R1 i R2 iz točke 5. ove Preporuke. Uzimajući u obzir nacionalne okolnosti, takve posebne mjere mogle bi uključivati:
- (a) pružanje istraživačima početnicima socijalne zaštite i radnih uvjeta koji se primjenjuju na istraživače u drugim fazama karijere, kao i odgovarajućeg dohotka;
 - (b) pružanje financijskih poticaja i poticaja za socijalnu zaštitu za istraživače na početku karijere;
 - (c) promicanje upotrebe poticaja te podupiranje poticaja za zapošljavanje istraživača na početku karijere kod poslodavaca u svim sektorima, posebno na temelju stalnih ugovora ili ugovora na neodređeno vrijeme;
 - (d) promicanje i priznavanje međuinstitucijske, međusektorske, interdisciplinarne i geografske mobilnosti, uključujući virtualnu mobilnost;

- (e) promicanje suradnje između akademske zajednice, ulagača u istraživanja i drugih relevantnih aktera ekosustava, posebno industrije i drugih poduzeća, te javnih i neprofitnih organizacija u pogledu potrebnih vještina i pruženih vještina, kako bi se potaknulo zapošljavanje visokokvalificiranih istraživača koji posjeduju ciljane vještine potrebne u dotičnom sektoru;
- (f) promicanje uključivanja istraživača na početku karijere u istraživačke timove, izbjegavajući dodjele zadaća koje nisu povezane s njihovim znanstvenim osposobljavanjem.

Istraživači osposobljeni za međusektorske i interdisciplinarne karijere te za poduzetništvo i inovacije

16. Cilj je kategorije istraživača početnika razvijati istraživački način razmišljanja te njegovati fleksibilnost misli, kreativnost i intelektualnu autonomiju u okviru originalnog, konkretnog istraživačkog projekta. Državama članicama preporučuje se poduzimanje odgovarajućih koraka kako bi potaknule usmjeravanje doktorske izobrazbe prema tim ciljevima, kao i usklađivanje doktorske izobrazbe s interoperabilnim karijerama u svim relevantnim sektorima te praksama otvorene znanosti, među ostalim primjenom okvira ResearchComp, načela za inovativnu doktorsku izobrazbu, Europskog kodeksa ponašanja za istraživački integritet i svih drugih budućih inicijativa poduzetih u svrhu jačanja transverzalnih vještina istraživača.

17. Komisiji se preporučuje da poduzme djelovanja za potporu i olakšavanje primjene okvira ResearchComp, promiče razmjenu primjera dobre prakse i prema potrebi razmotri buduće revizije okvira kompetencija na temelju razvoja sustava istraživanja i inovacija te tržišta rada.
18. Državama članicama preporučuje se da naglasak stave na programe za jačanje transverzalnih vještina koje su istraživačima potrebne za sudjelovanje u aktivnostima vrednovanja znanja i poduzetništvu. Ti bi programi mogli uključivati aktivnosti informiranja i osposobljavanje o relevantnim temama, uključujući upravljanje intelektualnom imovinom, normizaciju, suradnju između industrije i akademske zajednice te između akademske zajednice i javne uprave, uključujući aktivnosti u području znanstvenog doprinosa politici, kao i suradnju s društvom.
19. Državama članicama i Komisiji preporučuje se da potiču interakciju i suradnju, uključujući partnerstva, između akademske zajednice, industrije, drugih poduzeća, javne uprave, neprofitnog sektora i svih drugih relevantnih aktera ekosustava te da osiguraju da se doktorska izobrazba i ciljano osposobljavanje razvijaju ili zajednički razvijaju na temelju stvarnih potreba uključenih strana za vještinama, među ostalim oslanjajući se na primjere najbolje prakse provedene u okviru postojećih programa na razini Unije i država članica.

Potporna takvoj interakciji i suradnji osobito se preporučuje u područjima u kojima su potrebne posebne vještine za rad s najsuvremenijom istraživačkom i tehnološkom infrastrukturom.

20. Državama članicama i Komisiji preporučuje se da poduzmu djelovanja za poticanje inovacija i poduzetničkog načina razmišljanja među istraživačima, uključujući vještine potrebne za traženje ulaganja, kako bi se onima koji započnu poduzetničku karijeru omogućilo da svoje kapacitete za stvaranje znanja povežu sa sposobnostima vrednovanja znanja, pretvaranjem inovativnih ideja u poslovne prilike i poticanjem inovacija i napretka.

Poseban naglasak trebalo bi staviti na promicanje poduzetništva i inovacija među ženama te osnivanje *spin-off* poduzeća koja vode žene. Isti pristup trebalo bi predvidjeti i za manjinske i marginalizirane skupine.

Države članice mogle bi razmotriti mjere za ublažavanje potencijalnih rizika za istraživače koji započinju poduzetničku karijeru, uključujući mogućnost povratka prethodnoj karijeri.

21. Državama članicama preporučuje se da poduzmu djelovanja za potporu razvoju i pružanju ciljanog osposobljavanja, poticanje usavršavanja i prekvalifikacije za istraživače s cjeloživotnom perspektivom te poticanje međusektorske i interdisciplinarne mobilnosti. Državama članicama također se preporučuje da poduzmu potrebne korake kako bi promicale pravedan i transparentan postupak vrednovanja mogućnosti formalnog i informalnog osposobljavanja, uključujući osposobljavanje na radnom mjestu.

22. Komisiji se preporučuje da poduzme sljedeće djelovanje u kontekstu razvoja inicijativa kojima se potiče protok talenata među sektorima:
- (a) podupiranje uzajamnog učenja za države članice na temelju modela međusektorskih programa mobilnosti koje je Komisija uspostavila u tri prioritetna područja:
 - 1. jačanje suradnje između akademske zajednice i neakademske sektora;
 - 2. poboljšanje osposobljavanja i cjeloživotnog učenja za istraživače, inovatore i druge talente u području istraživanja i inovacija;
 - 3. poticanje poduzetništva, razvoja transverzalnih vještina i sudjelovanja među istraživačima u aktivnostima kojima se povećava društveni učinak;
 - (b) jačanje sastavnica međusektorske mobilnosti u postojećim instrumentima za mobilnost istraživača i njihovo dopunjavanje novim instrumentima, ako se to smatra potrebnim;
 - (c) informiranje o međusektorskim programima mobilnosti putem ogranka platforme EIP-a za talente iz točke 33. ove Preporuke.

23. Državama članicama preporučuje se da razmotre uspostavu nacionalnih programa kojima se promiče međusektorska mobilnost u najmanje jednom od tri prioriteta područja iz točke 22. ove Preporuke.
24. Državama članicama preporučuje se da poduzmu potrebne mjere za promicanje uklanjanja postojećih strukturnih i administrativnih prepreka koje mogu otežati ili ometati mobilnost među sektorima, među ostalim podupiranjem istraživača u prevladavanju obiteljskih i osobnih prepreka mobilnosti, podupiranjem interoperabilnosti karijera, ako je to primjenjivo, i olakšavanjem privremene ili trajne mobilnosti, a da se pritom ne ometaju linearne istraživačke karijere.
25. Državama članicama i Komisiji preporučuje se da promiču interdisciplinarnu mobilnost istraživača, među ostalim primjerenim uzimanjem u obzir i rješavanjem prepreka kao što su nepriznavanje i poteškoće u osiguravanju financijskih sredstava iz tradicionalnih izvora.

Procjenjivanje i razvoj karijere te napredovanje u karijeri

26. Državama članicama preporučuje se da podupru priznavanje vrijednosti geografske, međusektorske, međuinstitucijske, interdisciplinarne i transdisciplinarne mobilnosti kao važnog sredstva za poboljšanje znanstvenih spoznaja i stručnog usavršavanja u svim fazama karijere istraživača. Virtualna mobilnost pokazala se kao prednost i također se može uzeti u obzir. U okviru sustava procjene i nagrađivanja ne bi se trebale kažnjavati nelinearne, višestruke i hibridne karijere.

27. Državama članicama i Komisiji preporučuje se da promiču i podupiru sustave za procjenu i nagrađivanje istraživača:

- (a) koji su utemeljeni na nepristranoj kvalitativnoj prosudbi koju daju kolege i drugi relevantni stručnjaci, uz odgovornu upotrebu kvantitativnih pokazatelja;
- (b) kojima se nagrađuju kvaliteta i različiti potencijalni učinci njihovih istraživanja na društvo, znanost i inovacije;
- (c) u okviru kojih se prepoznaju raznolikost rezultata, među ostalim publikacija, skupova podataka, softvera, metodologija, protokola, patenata; raznolikost aktivnosti, među ostalim mentorstva, nadzora istraživanja, vodećih uloga, poduzetništva, upravljanja podacima u skladu s načelima FAIR (odnosno načelima vidljivih, dostupnih, interoperabilnih i ponovno upotrebljivih podataka), istorazinske ocjene, poučavanja, vrednovanja znanja, suradnje između industrije i akademske zajednice, potpore donošenju politika utemeljenih na dokazima, interakcije s društvom; te raznolikost praksi, među ostalim otvorene znanosti, rane razmjene znanja i podataka te otvorene suradnje, uz sva iskustva povezana s mobilnošću iz točke 26. ove Preporuke;
- (d) kojima se osigurava da se u okviru profesionalne aktivnosti istraživača zadovoljavaju visoki standardi etike i integriteta, primjenjuje primjereno provođenje istraživanja i cijene dobre prakse, uključujući otvorene prakse za razmjenu rezultata i metodologija istraživanja, kad god je to moguće;

- (e) u okviru kojih se upotrebljavaju kriteriji i postupci procjene kojima se poštuje raznolikost istraživačkih disciplina i nacionalnih konteksta;
- (f) kojima se podupire raznolikost profila istraživača i istraživačkih karijera te vrednuje pojedinačni doprinos, ali i uloga timova, suradničkog rada i interdisciplinarnosti;
- (g) u okviru kojih se osiguravaju rodna ravnopravnost, rodna ravnoteža, jednake mogućnosti i uključivost.

Radi osiguravanja koherentnosti u provedbi preporuka navedenih u ovoj točki države članice potiču se da promiču kontinuirano osposobljavanje aktera uključenih u postupak procjene i nagrađivanja.

28. Države članice pozivaju se da potiču organizacije da se pridruže koalicijama, savezima ili inicijativama uspostavljenima radi razvoja sustavâ procjene u skladu s preporukama navedenima u točki 27. ove Preporuke. Države članice potiče se i da u okviru svojeg područja nadležnosti uklone nacionalne administrativne ili pravne prepreke takvom razvoju procjene istraživanja i pomognu u sprečavanju bilo kakvih proturječnosti ili neusklađenosti koje bi mogle postojati u primjeni preporuka navedenih u točki 27. ove Preporuke, između procjene istraživanja, istraživača i istraživačkih organizacija.

29. Državama članicama preporučuje se da promiču mjere, među ostalim mehanizme za savjetovanja i mentorstva, u okviru koji se istraživači, posebno oni na početku karijere, upoznaju s mogućnostima dostupnima u svim relevantnim sektorima te da promiču kulturu diversifikacije karijera radi boljeg osobnog razvoja i stručnog usavršavanja. U tom pogledu državama članicama i Komisiji preporučuje se da podupiru pružanje usluga savjetovanja i potpore u karijeri, primjerice EURAXESS, kako bi se potaknula međusektorska, interdisciplinarna i geografska mobilnost te uspostava i razvoj poduzetničkih aktivnosti.
30. Državama članicama preporučuje se da promiču pravedan, ravnopravan, uključiv, transparentan, strukturiran i rodno ravnopravan sustav pristupanja karijeri i napredovanja u njoj, sve do najviših položaja, za istraživače u akademskoj zajednici. U tom se pogledu državama članicama preporučuje da razmotre razradu sustava po uzoru na one za praćenje akademske karijere do trajnog zvanja, pri čemu postoji mogućnost da ugovor na određeno vrijeme preraste u stalno radno mjesto podložno pozitivnoj evaluaciji.

Uravnotežen protok talenata i pretvaranje Unije u privlačno odredište

31. Državama članicama preporučuje se da poduzmu odlučno djelovanje kako bi uspostavile povoljne, privlačne i konkurentne uvjete za provođenje istraživačkih i inovacijskih aktivnosti te za povratak istraživača iz inozemstva. Takve bi mjere, među ostalim, mogle uključivati:
- (a) poticaje za povećanje privlačnosti istraživačkih aktivnosti, uzimajući u obzir potrebu za poštenim tržišnim natjecanjem za talente;
 - (b) pojednostavnjenje pravnih i administrativnih zahtjeva za istraživače;
 - (c) ulaganja u sustav istraživanja i inovacija, uključujući potporu umrežavanju unutar i izvan Unije, radi povezivanja i integracije nacionalnih sustava istraživanja i inovacija s europskim istraživačkim mrežama te osiguravanja veće vidljivosti nacionalnih mogućnosti i istraživačkih i tehnoloških infrastruktura na visokoj razini;
 - (d) razmjenu primjera najbolje prakse kad je riječ o stvaranju privlačnog, sigurnog, uključivog, rodno ravnopravnog i konkurentnog istraživačkog i inovacijskog okruženja, čak i u pogledu poboljšanja primanja, radnih uvjeta i usluga te smanjenja administrativnih i jezičnih prepreka za strane i međunarodno mobilne istraživače;

- (e) bespovratna sredstva za povratak i profesionalnu reintegraciju te privlačna radna mjesta za istraživače koji se vraćaju;
- (f) mogućnost dvostrukog položaja u ustanovama s poslovnim nastanom u različitim državama članicama, čime se potiče prijenos znanja, razvoj vještina i suradnja te sprečava odljev talenata;
- (g) istraživanje mogućnosti za zajednički pristup za osoblje istraživačkih infrastruktura, osobito u slučaju konzorcija europskih istraživačkih infrastruktura (ERIC).

Komisiji se preporučuje da podupre države članice u njihovim nastojanjima, među ostalim omogućivanjem provedbe sinergije među programima Unije te između programa Unije i nacionalnih programa.

32. Komisiji se preporučuje da poduzme sljedeća djelovanja za poticanje uravnoteženijeg protoka talenata:

- (a) podupiranje uzajamnog učenja za države članice radi reforme njihovih sustava istraživanja i inovacija, među ostalim pozivima na iskaz interesa za stvaranje zajednice prakse s osposobljavanjem i usmjeravanjem za države članice na temelju uspješnih karijera i rješenja kojima se omogućuje uravnoteženiji protok talenata;

- (b) praćenje tokova mobilnosti, unutar Unije i u odnosu na treće zemlje, na interaktivnoj karti protoka talenata u opservatoriju za istraživačke karijere iz točke 40. ove Preporuke;
- (c) olakšavanje transnacionalnih veza sa zajednicama za istraživanje i inovacije u dijaspori i trećim zemljama te olakšavanje privlačenja ili povratka talenata putem podružnice platforme EIP-a za talente iz točke 33. ove Preporuke;
- (d) promicanje uravnoteženog protoka istraživačkih talenata na razini Unije jačanjem baza ljudskog kapitala s više istraživača i inovatora koji su bolje osposobljeni te posjeduju poduzetničke i upravljačke vještine.

Djelovanja za potporu istraživačkim karijerama

33. Komisiji i državama članicama preporučuje se da poduzmu odgovarajuće mjere za jačanje portalâ, usluga i međunarodne dimenzije EURAXESS-a te da razviju platformu EIP-a za talente kao jedinstveno internetsko sučelje za istraživače i ustanove u svim sektorima, uz novi okvir za upravljanje i koordinacijsku ulogu relevantnih nacionalnih tijela i ustanova uključenih u pružanje usluga. U okviru platforme EIP-a za talente trebalo bi omogućiti da:
- (a) istraživači upravljaju svojim mogućnostima učenja i osposobljavanja te svojim karijerama;

- (b) ustanove, poslodavci i ulagači u području istraživanja i inovacija provode aktivnosti umrežavanja, bolje upravljaju svojim bazama talenata, surađuju i razmjenjuju primjere najbolje prakse te istodobno olakšavaju privlačenje i zadržavanje talenata i poboljšavaju podatke radi boljeg razumijevanja trendova mobilnosti u cijeloj Europi i izvan nje.

Usluge bi se mogle proširiti kako bi uključivale usluge razvoja talenata i upravljanja karijerom, usmjerene na istraživače u svim relevantnim sektorima društva, uključujući akademsku zajednicu.

34. Komisiji se preporučuje da uspostavi veze i interoperabilnost između platforme EIP-a za talente i drugih relevantnih inicijativa Unije i nacionalnih inicijativa, uključujući Europass, ESCO i EURES, da izradi poboljšani model upravljanja platformom i temeljnom mrežom uslužnih centara kako bi se bolje zadovoljile potrebe istraživača i istraživačkih organizacija.
35. Državama članicama i Komisiji preporučuje se da priznaju važnost potvrđivanja i provedbe Povelje za istraživače iz točke 36. ove Preporuke.
36. Novom Poveljom za istraživače iz Priloga II. ovoj Preporuci trebali bi se zamijeniti Povelja i Kodeks za istraživače utvrđeni u Prilogu Preporuci 2005/251/EZ. Državama članicama i Komisiji preporučuje se da potiču, među ostalim namjenskim poticajima, poslodavce i ulagače u istraživanja iz svih sektora na potvrdu i provedbu nove Povelje za istraživače, kako bi postala strukturni alat za potporu istraživačima i istraživačkim karijerama.

37. Komisiji se preporučuje da strategiju ljudskih resursa za istraživače ili bilo koji budući sličan provedbeni mehanizam prilagodi novoj Povelji za istraživače te da osigura kontinuitet za ustanove koje su priznale načela stare Povelje i Kodeksa za istraživače i koje su se pridržavale Strategije ljudskih resursa za istraživače, osobito tako što će smatrati da i dalje priznaju Povelju za istraživače iz Priloga II. ovoj Preporuci. Komisiji se preporučuje da iste prijelazne mjere primijeni na ustanove koje su započele postupak iz Strategije ljudskih resursa za istraživače u skladu sa starom Poveljom i Kodeksom za istraživače.
38. Komisiji se preporučuje da redovito preispituje i prilagođava sve alate za potporu istraživačkim karijerama, na temelju stvarnih potreba istraživača te u koordinaciji s državama članicama i relevantnim dionicima.
39. Komisiji i državama članicama preporučuje se da potiču i podupiru saveze visokih učilišta, kao što su savezi europskih sveučilišta, cijeli europski sektor visokog obrazovanja, istraživanja i inovacija te sve relevantne dionike, kako bi se omogućila provedba relevantnih djelovanja predviđenih ovom Preporukom na temelju dobrovoljnog pristupa i pristupa „odozdo prema gore”.

Praćenje istraživačkih karijera

40. Uz sveobuhvatne sustave praćenja europskog istraživačkog prostora Komisiji i državama članicama preporučuje se da prate relevantne aspekte istraživačkih karijera u Uniji i provedbu ove Preporuke preko namjenskog opservatorija, u korist istraživačke zajednice, oblikovatelja politika, javnih uprava i relevantnih organizacija na europskoj i nacionalnoj razini. Opservatorij bi trebao podupirati istraživače kako bi bolje razumjeli izazove i prilike te ujedno promicati privlačnost istraživačkih organizacija Unije najboljim talentima, jamčeći pritom zaštitu privatnosti podataka tijekom provedbe.
41. U opservatoriju bi se trebala pomno razmotriti i utvrditi vrsta potpornih podataka koji bi bili relevantni za promatranje istraživačkih karijera. Ako je to moguće, trebalo bi razmotriti poveznice s postojećim podacima i dati im prednost kako bi se smanjilo administrativno opterećenje za države članice i sve relevantne dionike. Državama članicama preporučuje se da surađuju radi učinkovitog i održivog prikupljanja podataka relevantnih za funkcioniranje opservatorija.
42. Komisija se poziva da na temelju podataka koje je dostavio opservatorij za istraživačke karijere predloži dodatne mjere kojima se potiče i promiče razvoj istraživačkih karijera.

43. Komisiji se preporučuje da u suradnji s državama članicama prema potrebi razmotri relevantne poveznice između opservatorija za istraživačke karijere i Opservatorija za europski sektor visokog obrazovanja predloženog u europskoj strategiji za sveučilišta i time poboljša sinergiju između europskog istraživačkog prostora i europskog prostora obrazovanja.
44. Državama članicama i Komisiji preporučuje se da razmotre prilagodbu podataka prikupljenih u kontekstu Uredbe (EU) 2019/1700 potrebama za podacima opservatorija iz točke 40. ove Preporuke.

Sastavljeno u ...

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica
